

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันสงกรานต์ นี่วันนี้วันสงกรานต์ เห็นไหม เราเกิดเป็นคนไทย ประเพณีวัฒนธรรม มันเนื่องด้วยศาสนา เกิดเป็นชาวพุทธนี่ เกิดเป็นชาวพุทธเกิดในประเทศอันสมควร มงคล ๓๘ ประการ เกิดในประเทศอันสมควร เกิดในชาวพุทธ พระพุทธศาสนา ศาสนาสอนให้อภัยกัน ชีวิตนี้ การให้อภัยในชีวิตนี้มันเป็นการดำเนินสืบต่อไป แล้วสืบกันให้มา

เวลามีปัญหาขึ้นมาในสังคม เห็นไหม มันมีการผ่อนคลายกันไปเรื่อย มันไม่เหมือนลัทธิ ศาสนาอื่นๆ เขาจะมีความผูกโกรธกันแล้วมีอาฆาตกัน จะทำลายกันมาก ในศาสนาพุทธนี้ไม่ให้ ทำลายกัน

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” มันมีอาการเป็น แบบนั้น ผู้ที่มีธรรมในหัวใจจะเห็นสภาวะว่าเรื่องของความทิฏฐิมานะ ถ้าทิฏฐิมานะเกิดขึ้นมาแล้ว มันมีการผูกอาฆาตกัน ถ้าทิฏฐิมานะไม่เกิดขึ้นมา สิ่งนั้นมีการล่วงไปแล้วเป็นการล่วงกันไปแล้ว

ศาสนาพุทธสอนอย่างนี้ ทำให้เกิดประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม ประเพณีวัฒนธรรมอันดี งามนี้ตกผลึกเป็นประเพณีวัฒนธรรม แล้วเราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา เห็นไหม เกิดในประเทศ อันสมควรด้วย เกิดพบพระพุทธศาสนาด้วย เราถึงเป็นชาวพุทธ เห็นไหม เกิดในประเทศไทยด้วย

ประเทศไทยมีศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองที่สุด เจริญรุ่งเรืองที่สุดเพราะอะไร เพราะยืนยันกัน ด้วยความเป็นไปในหัวใจของสัตว์โลก ถ้าสัตว์โลกเข้าถึงศาสนาได้ เข้าถึงความเป็นไปของศาสนา เห็นการเกิดขึ้น เห็นการดับไปของใจ แล้วปล่อยวางไว้ตามความเป็นจริง จะมีความสุขในหัวใจ สิ่ง ใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา โลกมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา แต่สิ่งที่เกิดดับ เห็นไหม

วันนี้วันสงกรานต์ ชีวิตเรานี้มันเป็นที่เกิดอยู่ ชีวิตของเราทุกคนมันขาดวิน มันไม่ครบวงจร ถ้าชีวิตของเราครบวงจรขึ้นมา คือว่าคนเราเกิดมาแล้วตายไป ถ้าคนแก่ไม่ตายไป จะเห็นว่าเรื่อง

ความสำคัญของความอบอุ่นของใจ ปู่ย่าตายายนี้ต้องการความอบอุ่นของใจ วันนี้วันครอบครัว เห็นไหม วันครอบครัว ความอบอุ่นของใจ

จะว่าเหว่มากนะ คนที่ยิ่งแก่ยิ่งชราภาพจะว่าเหว่มาก ต้องการความเอาใจของบุตรหลาน ที่นี้วันครอบครัว เห็นไหม วันสงกรานต์ วันขอพรกัน รดน้ำคำหัวเพื่อเป็นความอบอุ่นของหัวใจ แต่ความอบอุ่นของหัวใจมันมีความสุขในหัวใจ หัวใจนั้นจะมีความสุขมาก มีความชื่นใจมากกว่าเราประสบความสำเร็จในชีวิต

เด็กก็มีความคิดไปประสาเด็ก ผู้ใหญ่ก็มีความคิดประสาผู้ใหญ่ คนแก่ก็มีความคิดประสาคนแก่ เห็นไหม ชีวิตของคนมันขาดวันตรงนี้ มันถึงว่าสืบทอดกันไม่ได้ไง ความสืบทอดกันได้ ความเห็นต่างๆ ถึงว่าขัดแย้งกัน ความขัดแย้ง ความละเอียดอ่อน เห็นไหม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้เลยนะ “อย่าคุณถูกความนิ่งเฉยอยู่ของพระอริยเจ้า” พระอริยเจ้านี้รอบรู้ทุกอย่าง เห็นไหม รอบรู้โลกะวิทู รู้แจ้งโลก แจ่มโลกในตัวคนนะ ในความคิดอันนี้ ในความคิดว่ามั่นว่าเหว่ มั่นเหงาขนาดไหน มั่นพิลาปราพันขนาดไหน ความอาลัยอาวรณ์ของใจขนาดไหน

แล้วมันเกิดดับในหัวใจ เห็นไหม แล้วทราบสภาวะอันนี้ ความรู้อันนี้แล้วนิ่งเฉยอยู่ เห็นสภาวะของโลก เห็นสัตว์โลกเกิดตายเกิดตายแล้วสลดสังเวช ความสลดสังเวชเพราะว่ามันเป็นสังขธรรม มันเป็นความจริง ไปห้ามไม่ได้หรอก สิ่งนี้เป็นความจริงอันหนึ่ง ต้องเป็นไปตามสถานะของเขา มันเป็นเรื่องจริง ต้องเกิดและต้องตายเพราะอะไร? เพราะใจมียางเหนียว ใจมีเครื่องสืบทอดอยู่ มันเป็นไปตามสภาวะอันนี้ นี่คือสภาวะธรรม

“สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา” ธรรมทั้งหลายต้องแปรสภาพไป ธรรมทั้งหลายต้องเป็นสภาวะแบบนี้ นี่คือสภาวะธรรมตามความเป็นจริง แล้วเราก็อยู่ในสภาวะธรรมความเป็นจริง คือเราอยู่ในธรรมชาติใด เราก็เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่งของวัฏฏานี้ เราเกี่ยวไปตามวัฏฏะ ตามกระแสของกรรมนี้หมุนไปเป็นตามธรรมชาติ แล้วไม่มีใครรู้สภาวะธรรมตามความเป็นจริงอันนี้

คนที่จะรู้ธรรมตามความเป็นจริง พระอริยเจ้ารู้สิ่งนี้ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” นี่เป็นพระโสดาบัน เห็นสภาวะแบบนี้มันก็สลดสังเวช

แล้ว แล้วมันพยายามเข้าให้ได้ถึงกระแสของธรรมภายใน ถ้าธรรมภายใน สิ่งนี้เป็นที่พึ่งตามความเป็นจริง

ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมอันนี้มันเป็นเรื่องที่ว่าเป็นความสวยงาม ดอกไม้จะเป็นพวงมาลัยได้ จะสวยงามได้ต้องอาศัยเส้นด้าย ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมมันมีเฉพาะสุวรรณภูมิเท่านั้น ในส่วนของโลกนี้มีสุวรรณภูมิเพราะอะไร?

เพราะศาสนาพุทธ เห็นไหม พุทธศาสนาเข้ามาจรโลงในศาสนาอื่น อิงศาสนาอื่น ศาสนาอื่น สอนถึงประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม อันนี้เกิดขึ้นตกผลึกเป็นประเพณี เป็นสิ่งที่อวดชาวโลกได้เขาไม่มีสิ่งนี้ เขาไม่มีความสุขของหัวใจ เขาไม่มีความรุ่มเย็นกันในหัวใจ เขาไม่มีความเป็นไป แต่คนดีมีในทุกสังคมนะ เวลาคนคิดว่าเราจะดีเฉพาะสังคมของเรา สังคมอื่น ไม่มีคนดี

เป็นไปไม่ได้... สังคมมีคนดีและคนชั่วทุกสังคมไป แต่ผู้รู้แจ้งโลก สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ เห็นไหม

มันถึงว่าศาสนาพุทธอยู่ในพระไตรปิฎก ถ้าใครอ่านพระไตรปิฎก นั้นนะไม่ต้องมีครูบา อาจารย์ก็ชี้แนะได้ มีความชี้แนะไง เพราะพระไตรปิฎกชี้เข้ามาที่ใจทั้งหมดเลย ความเป็นไปของใจ เวลาเกิดดับนี้ใจเกิดดับ แต่คนมองไม่เห็น เห็นไหม เห็นแต่เปลือกของมัน เห็นระลอกชาติได้ การระลอกชาติได้ ความรู้สิ่งต่างๆ เห็นรู้ตามนิมิตอันนี้ อันนี้จะตื่นตื่นไปกับอันนี้

อภิญาญา ความรู้แจ้งโลก รู้รอบไป เราตะครุบเงา เราตื่นเงา โลกนี้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีทรัพย์สมบัติมหาศาลขนาดไหน มีความสำเร็จในชีวิตนี้เป็นเรื่องของเงา เพราะสิ่งนี้พึ่งไม่ได้ตามความเป็นจริง ผู้ที่จะต้องพลัดพรากจากสิ่งนี้จะเข้าใจสิ่งนี้มาก สิ่งที่ว่าเวลาพลัดพรากจากมัน มันช่วยอะไรเราไม่ได้หรอก เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย หมอเท่านั้นช่วยเราได้ เจ็บไข้ได้ป่วย ยาเท่านั้นที่จะรักษาไข้ได้

ใจก็เหมือนกัน เวลามันทุกข์ยากขึ้นมา มันต้องอาศัยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สภาวธรรมใจ คือ สมาธิ ปัญญา ความที่มันตื่นรนมาก อยากจะสงบมาก อยากจะปล่อยวางมาก ไม่มีสิ่งใดไปให้มันปล่อยวางได้เพราะไม่มีศีล

ความที่ไม่มีศีล เห็นไหม จิตไม่มีขอบเขต สิ่งที่ไม่มีขอบเขต ใจก็เป็นไปตามสภาวะมัน แต่สิ่งที่มีขอบเขตอยู่คือศีล ศีลที่พยายามปกป้องไว้ พยายามรักษาขอบเขตของมันไว้ มีสมาธิขึ้นมา

มันเริ่มปล่อยางขึ้นมา มีสมาธิ มีปัญญา ปัญญาอุปฐูในกองสังขาร ครอบฐูในกองของความคิด ความคิดที่มันพุ่งชานออกไป ปัญญาอุปฐูของมัน ปัญญาอันนี้เป็นปัญญาของศาสนาเรา

แต่ถ้าเป็นปัญญาของโลกเขา เห็นไหม คือสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง ความทะยานอยาก ตั้งเป้าหมายให้ได้ ปีนี้จะทำขนาดไหน จะให้เข้าเป้าให้ได้ แล้วต้องพยายามทำเข้าเป้าให้ได้ แล้วมันก็เป็นไปนะ

เวลาเศรษฐกิจมันฟื้นฟู มันฟูขึ้นมาเป็นอย่างนั้น มันมีตั้งเป้าหมายแล้วทำสมความเป้าหมาย มีความสุขมาก มีความสุขมาก เห็นไหม ตะครุบเงาไป ตะครุบเงาไป สิ่งนั้นถึงที่สุดแล้ว เวลาเศรษฐกิจมันล้มละลาย มันก็เป็นไปตามสภาวะนั้น ทุกคนเป็นไปอย่างนั้นหมดเลยเพราะว่าคืนแต่เงาของมัน

แต่เงาอันนี้มันเป็นเครื่องอยู่อาศัย มันเป็นความคิดของโลก มันเป็นสมบัติเครื่องอยู่อาศัย มันต้องเป็นไป จะปฏิเสธมันไม่ได้ เป็นเครื่องอยู่อาศัยแล้วอาศัยของมัน อาศัยแล้วไม่ให้เราเป็นทุกข์ใจ ไม่ให้เราเป็นทุกข์มีความเดือดร้อนไปกับมัน เป็นที่เครื่องอาศัย สมบัตินี้เราตะครุบเงาแล้วตะครุบสมบัติของเราละ?

ตะครุบสมบัติของเรา เห็นไหม เวลาจิตมันสงบขึ้นมา ความสุขเกิดขึ้นมาจากใจ เกิดขึ้นมาจากที่ไหน?

วันนักขัตฤกษ์เขาไปสนุกสนานกัน แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “ให้ทำความสงบของใจ” ผู้ที่ค้นคว้าอย่างนี้ ค้นหาใจ เห็นไหม ค้นหาใจต้องทำความสงบของใจ พยายามทำประพฤติปฏิบัติธรรม

สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เห็นไหม ทุกอย่างในเรื่องของการทำบุญกุศล สุดท้ายต้องมีการทำบุญตักบาตรกับพระ นี่ก็เหมือนกัน ในเรื่องของพระ ในเรื่องของศาสนา เวลาถึงที่สุดแล้วก็ต้องเป็นการปฏิบัติธรรม จะมีคุณงามความดีขนาดไหน จะส่งเสริมการไปทำคุณงามความดีขนาดไหนก็ไม่มาพ้นจากการปฏิบัติธรรม

คุณในงานต่างๆ การปฏิบัติบูชาเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุด ปฏิบัติบูชาเพราะอะไร? เพราะจะเอาความจริงใจ ถ้าจิตถึงสงบ จิตถึงความจริงใจได้ อันนี้เป็นสมบัติของเรา แล้วมันหาได้ยาก ที่ความ

ว่ามันกว้างขวางมันลึกกลับ มันลึกกลับตรงนี้ ตรงที่เรามองไม่เห็น ถ้าเป็นวัตถุเราเกาะเกี่ยวได้ เราเห็นได้ เราจับต้องได้ เราก็อันนี้เป็นที่พึ่ง อันนี้เป็นที่พึ่ง

อันนั้นเป็นสิ่งที่พึ่งไม่ได้ แต่สิ่งที่ว่ามันเป็นหลักของใจ มันเป็นนามธรรม สิ่งที่อยู่กันไม่ได้เลย คั่นคว่ำ เห็นไหม ที่อยู่กันไม่ได้

ถึงว่านิพพานบอกไม่ได้ นิพพานของใครแล้วนิพพานอันนั้น หลักธรรมอันนั้นเป็นหลักความจริง นิพพานคือความรู้แจ้งในสัจจะความจริง มันที่อยู่ไม่ได้เลย เพราะที่อยู่ออกมาเป็นสมมุติ เห็นไหม เพราะสมมุติเพราะเราสื่อนิพพานกัน เราถึงได้คลาดเคลื่อนจากหลักความเป็นจริง ว่าต้องเป็นความว่าง ความว่างอย่างนั้น

ความว่างมันว่างตั้งแต่สัมมาสมาธิมันกว้างแล้ว สิ่งที่ว่าง ใจมันปล่อยวางเข้ามา ปล่อยวางเข้ามา แต่ว่างจากกิเลสมันเป็นอีกความว่างอันหนึ่ง ว่างจากกิเลสมีการต่อสู้กัน มีชำระกิเลสกัน แล้วมันปล่อยวาง ความว่างอันนั้นมันว่างแบบไม่มีขันธ์ ไม่มีความรู้สึกต่างๆ กระทบเลย สิ่งใดกระทบอันนี้ไม่ได้ สิ่งที่กระทบไม่ได้ เห็นไหม มันไม่มีสิ่งที่จะกระทบ

แต่ถ้าเป็นความว่างมันมีสิ่งกระทบ มันกระทบอะไร? กระทบกับตัวตน กระทบกับมานะทิฏฐิของเรา สิ่งที่กระทบ นั้นนะเวลาความว่างว่างอย่างนั้น เพราะจะสื่อนิพพานกัน สือแล้วยังไขว้เขว แต่ผู้ที่รู้จริงเขาไม่ต้องสือกัน รู้กันจากภายใน เพราะพูดแต่เหตุไฉน เหตุที่ว่าชำระกิเลสอย่างไร? ความสงบของใจทำความสงบเข้ามาอย่างไร? แล้วปล่อยวางมาขนาดไหน? อาศัยอะไร? อาศัยศีล สมาธิ ปัญญา

ศีล สมาธิ ปัญญา นี่สัพพะ ธมมา อนตฺตา ธรรมนี้เป็นเครื่องอาศัย ธรรมนี้เป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดขึ้น เราต้องทำสัมมาสมาธิขึ้นมา ทำความสงบของใจเข้ามา แล้วเข้าไปถึงแก่นของมัน แล้วอาศัยแก่นของมันนั้นพิจารณาเข้าไปข้างใน ปล่อยวางอันนั้น

นี่ถ้าพูดหลักความจริงนี้ถูกต้อง อันนี้เป็นผล ถ้ามีผลขึ้นมา มีเหตุมีผลขึ้นมา ผลนั้นไม่ต้องไปพึ่งเลย ผลนั้นเป็นผล

เวลาบอกความว่างความเว้งว่างนี้เป็นผลของศาสนา เราพูดกันได้ เราสือกันได้ แต่พูดถึงเหตุไม่ถูก พูดถึงการประพฤติปฏิบัติ พูดถึงการมັคคสามัคคีนี่ไม่ถูก มັคคสามัคคีมันปล่อยวางอย่างไร จิตนั้นมันหลุดมาอย่างไร พูดไม่ถูก

ถ้าพูดไม่ถูกนะ มันเป็นผลของใคร? มันเป็นผลของการจำมา เห็นใหม่ สุตมยปัญญา การศึกษาเล่าเรียนมา ศึกษามาแล้วก็เอามา นี่สื่อกัน จินตมยปัญญาถึงจินตนาการไปก็ไม่ถูก ถ้า ความถูกต้องของมัน เหตุจะถูกต้องหมด แล้วผลจะเกิดขึ้นมาจากเรา แล้วเราทำอะไรขึ้นมา?

เราปฏิบัติธรรมนี้เราก็สร้างเหตุ ต้องสร้างเหตุขึ้นมาละ ทำศีล สมาธิเกิดขึ้นมาแล้วผลจะเป็นตามสัจจะความจริง ถ้าเราเข้าถึงหลักของความจริง

เราเข้าถึงหลักความจริงนี้ ในศาสนา ประเพณีวัฒนธรรมเริ่มต้นจากเปลือกภายนอก เกิดขึ้นมาแอบอิงมาจากศาสนา ศาสนานี้ทำให้เกิดประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมนี้เป็น เครื่องมือคู่เคียงเข้าไปหาสภาวะธรรมของใจเพื่อชูดันอันนั้น ประเพณีวัฒนธรรมเป็นเครื่องให้เข้าไปหาสภาวะของใจต่างหาก ประเพณีนั้นเป็นประเพณีเฉยๆ อาศัยประเพณีนั้นทำคุณงามความดี แล้ววางประเพณีไว้ตามประเพณีนั้น

ไม่ใช่ว่าเขาไม่เป็นประโยชน์ เขาเป็นประโยชน์มาก เป็นประโยชน์สำหรับว่าให้สังคมนี้มีความร่มเย็นเป็นสุข ความร่มเย็นเป็นสุขของสังคมนี้เพราะอะไร? เพราะเขาจะรู้ไม่รู้ก็แล้วแต่ ทำบุญกุศลเป็นบุญกุศล ทำชั่วเป็นความชั่ว

อันนี้ก็เหมือนกัน เราทำคุณงามความดีเป็นคุณงามความดีของเรา เราสร้างคุณงามความดีของเราแล้วเกิดขึ้นเป็นคุณงามความดีของเรา คุณงามความดีอย่างหยาบเข้าไป แล้วทำบ่อยครั้งเข้า มันจะละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไป

นี่ปล่อยอย่างหยาบ มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด ถ้าเราหยัดอย่างหยาบ เราหยัดว่าสิ่งนี้เป็น ความถูกต้อง แล้วเราไม่ปล่อยวางเข้าไป เราจะเข้าไปหาสิ่งที่ละเอียดไม่ได้ แต่ถ้าเราไม่มีสิ่งที่หยาบ ขึ้นไป เราจะไปหาสิ่งที่ละเอียดได้อย่างไร

นี่มันเกี่ยวเนื่องอาศัยซึ่งกันและกัน สิ่งนี้มีถึงมีสิ่งข้างหน้าต่อไป สิ่งข้างหน้ามีก็ปล่อยวาง อดีตอนาคตวางเอาไว้ แล้วครบวงจรของชีวิต เข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง เข้าใจจิตปฏิสนธิของ จิตที่มันจะปล่อยวางกิเลสได้อย่างไร แล้วมันจะพ้นไปจากกิเลสได้

จากการประพฤติปฏิบัติธรรม จากศาสนาประเพณีวัฒนธรรมอันนี้ เป็นศาสนาประเพณี ของชาวพุทธ ชาวพุทธถึงสืบต่อเข้าไป ถึงที่สุดแล้วเป็นประโยชน์ของเรา เอวัง